

kana; millä nyt elämänsä täyttäisi, kun ei ole jäljellä sitä ihmistä, jota oikein kunnolla sai kaidehtia ja vihata? Paljon jäi kostamatta tai anteeksiantamatta, se-

kin yksi väärä ja ilkeä sana vuodelta 1962 ... Ja erityisesti jäi sanomatta, ettei tässä maailmassa kukaan muukaan ole koskaan pitänyt minun puoliani yhtään

sen paremmin, tai oikeastaan ei edes sen vertaa kuin sinä, sisarukseni ...

Retorista nuorisotutkimusta

MATTI PIISPA

Mikko Salasuon tutkimus *Atomisoitunut sukupolvi* erittelee pääkaupunkiseudun 13–18-vuotiaiden nuorten nykyistä ”kulttuurista ja toiminnallista maisemaa” ja sen nuorisotyölle asettamia haasteita. Tutkimuksen lähtökohtana on ollut Helsingin, Espoon ja Vantaan nuorisotoimien yhteinen halu saada tietoa näistä asioista, ja hankkeessa ovat olleet mukana myös Nuorisotutkimusverkosto ja Humanistisen ammattikorkeakoulun Lohjan koulutusyksikkö. Viimeksi mainitusta saatuine apulaisineen Salasuo on haastatellut sekä nuoria (n = 108) että viranomaisia (n = 36). Ennen kaikkea hän on kuitenkin lukenut aikalaisdiagnostista ja sukupolvisosiologista kirjallisuutta, jonka avulla hän etsii ”sensorimaisesti aineistosta nousevia suuria värähtelyjä”. Juuri pääkaupunkiseudullahan ne Suomessa yleensä ensimmäisenä tuntuvat.

Tutkimuksessa hyödynnetään viime vuosikymmeninä käytyjä keskusteluja myöhäismodernista elämäntavasta ja mentaliteetista: traditioiden rapautumisesta, yksilöllistymisestä, identiteettityöstä, valintojen vapaudesta ja pakosta, uudesta yhteisöllisyydestä. Loppupuolella

tehdään konkreettisempia ekskursioita muun muassa pukeutumistyyliihin, musiikkimakuihin, päihdekulttuuriin ja Internetin merkitykseen. Salasuo on lukenut paljon, mutta ehkä sen seurauksena raportin sisällöstä on tullut sirpaleinen. Teksti on isolla sudilla lennokkaasti vedettyä. Tyyli, josta olen poiminnut joitakin näytteitä tähän arvioon, tuo mieleen Peter von Baghin elokuvaessee: tässäkin ajatus uhkaa välillä hukkaa elämää suurempien sanojen ja lauseiden alle.

Tutkimuksen avainkäsitteeksi nousee atomisoitunut sukupolvi. Salasuo viittaa sillä ”hiukkasmaiseen, mosaiikkimaiseen, kulttuuristen ilmiöiden kentässä värisevään ja jatkuvasti liikkuvaan sukupolveen”, jonka ”elämää leimaa valinnan vapaus ja vaatimus” ja joka ”on vailla lineaarista suuntaa, tavallaan jatkuvaan liikkeeseensä pysähtynyt” (s. 20). Toisin sanoen ei ole enää löydettävissä laajoja ja yhtenäisiä, esimerkiksi luokkaperustaisia, nuorisokulttuureita, eikä nuorella sukupolvella enää ole yhteisesti jaettua käsitystä itsestään.

Salasuo piirtää pääkaupunkiseudun nuorisokulttuureista kuvan, joka tuo mieleen lapsuuteni

Mikko Salasuo
Atomisoitunut sukupolvi
Pääkaupunkiseudun
nuorisokulttuurinen
maisema ja nuorisotyön
haasteita 2000-luvun
alussa
Tutkimuksia 6/2006
Helsinki: Helsingin kaupungin
tietokeskus, 2006
130 s.

kaleidoskoopit, joissa värikkäät lasinpalaset muodostivat loputtomasti uusia kuvioita. Nuoret korostavat olevansa ja tekevänsä sitä, mitä itse haluavat, ja sukku-loivat yksilöllisten valintojensa mukaan pienryhmästä toiseen. Yhdessä hengailtavat nuoret voivat olla asenteiltaan, harrastuksiltaan ja tyylyltään hyvinkin erilaisia; ryhmien koostumus elää koko ajan, ja ryhmät lomittuvat keskenään.

Tällaisessa kulttuurisessa maisemassa, ”hyperindividualistisessa yksilösumussa”, on epäilemättä vaikea tehdä sosiologista tutkimusta ja nuorisotyötä. Haastatellut nuorisotyöntekijät kokivat, että he eivät pysty tarjoamaan uutta tai virikkeellistä toimintaa. Nuorisotilojen käyttäjät mielletään huono-osaisiksi nuoriksi, joille oman alueen nuori-

sotalo muodostaa turvapaikan; hyväosaiset, aktiivisesti harrastavat nuoret sen sijaan eivät juuri käytä nuorisotoimen palveluita. Salasuo peräänkuuluttaakin ”refleksiivisempää”, avoimempaa nuorisotyötä, jossa muun muassa toimitaan yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa ja kehitetään verkkopalveluita.

Vakavin kriittinen huomautukseni Salasuon tutkimuksesta koskee teorian ja empirian suhdetta. Salasuo toteaa, että hänen lähestymistapansa on ”aineistoperustainen”: ensisijaisena päämääränä on kuvata nuorisokulttuuria ”vankkaan empiiriseen aineistoon pohjaten”. Raporttia lukiessa syntyy kuitenkin sellainen vaikutelma, että aineistoa käytetään epäsystemaattisesti ja kaikkiaan erittäin vähän. Isoja aikalaisdiagnoosisia huomioita

ja väitteitä ei juuri todenneta otteilla haastatteluista eikä raportissa lainkaan eritellä esimerkiksi eri alueiden ja ikäluokkien välisiä eroja. Analyysin sijasta korostuu retoriikka. Tästä syystä teksti ei saa ainakaan minua vakuuttuneeksi pääkaupunkiseudun nuorison ”myöhäismodernisuudesta”.

Salasuo itsekin tavallaan tunnustaa esitystapansa ongelman jo raporttinsa alussa: ”työote on tietoisien ilmava ja sihtaa – – suuria makrotason linjoja ja suuntia”. Jatkossa on luvassa konkreettisempaa tutkimusta. Ehkä siinä päästään muodikkaiden aikalaisdiagnoosien kriittiseen koetteluun kurinalaisten, systemaattisten ja hyvin dokumentoitujen analyysien avulla.

En väitä, että Salasuon raportin kaltaiset aikalaisdiagnoosit

olisivat vääriä; yksilöllistymisen ja ”atomisoitumisen” prosessit ovat selviä, kun nykykulttuuria verrataan vaikkapa 1960-lukuun tai Kjell Westön (”Missä kuljimme kerran”) piirtämään kuvaan viime vuosisadan alkupuolelta. Kriittinen, konkreettinen tutkimus voisi kuitenkin osoittaa, että nykyisestä nuorisokulttuurisesta maisemasta löytyy useita eri kerroksia, sekä Salasuon korostamaa myöhäismodernisuutta että traditioiden jatkuvuutta. Salasuokin viittaa ohimenneen tähän kerrostuneisuuteen – ”perhe, koti ja turvallisuus ovat edelleen säilyneet elämän keskeisinä elementteinä” –, mutta tulevan tutkimuksen tehtäväksi jää osoittaa konkreettisesti uuden ja vanhan keskinäis-suhteet nuorten elämäntavoissa.

Gallupit teettäjien intressejä edistämässä

PAULI FORMA

Professori Pertti Suhonen on pitkään tutkinut mielipidetutkimusten roolia yhteiskunnassa ja tutkimusten käsittelyä tiedotusvälineissä. Hänen aikaisemmin julkaistuja kirjoituksiinsa aihepiiristä on koottu tähän kirjaan. Ensimmäiset kirjoitukset on julkaistu jo 1970-luvulla, uusimmat ovat parin vuoden takaa. Osan kirjoituksista Suhonen on kirjoittanut yhdessä muiden tutkijoiden kanssa. Lisäksi kirjassa on kaksi Juho Rahkosen kirjoittamaa artikkelia.

Kirja jakautuu kolmeen osaan. Näistä ensimmäisessä tarkastel-

laan mielipidetutkimusten historiaa, erityyppisiä mielipidetutkimusprojekteja sekä niiden tekijöitä. Mielipidetutkimusten synty ajoittuu Yhdysvalloissa poliittisiin kannatusmittauksiin sekä tarpeisiin selvittää poliittikan asiakysymysten kannatusta. Isossa-Britanniassa elinoloitutumusten menetelmien kehittäminen jo 1900-luvun alussa antoi pohjaa mielipidetutkimusten metodologialle. Tunnetusti mielipidetutkimusten alkutai- val kytkeytyi tiiviisti myös mielialojen selvittämiseen sota-aikana. Ruotsissa mielipidetutki-

Pertti Suhonen
Mielipidetutkimukset ja yhteiskunta
Tampere: Tampere University Press, 2006
360 s.

musten nähtiin palvelevan rationaaliseen suunnitteluun perustuvaa yhteiskunnan kehittämistä eli siis hyvinvointivaltion rakentamista. Suomessa gallupit yleistyivät Yhdysvalloista ja Ruotsista saatujen ideoiden ja esimerkkien myötä.

Kaksi tärkeintä mielipidetut-